

Najády - gréc. Ναϊάδες/najades; lat. naiades; v *gréckej mytológii* aj *rímskej mytológii* (pozri *rímski bohovia*) dcéry *Dia*, vodné *nymfy*, najpočetnejšia skupina nižších bohýň; v najširšom zmysle sa medzi ne počítali aj *Okeanidy* a *Nereídy*; v užšom zmysle boli Najády nymfami vnútrozemných vôd a rozdeľovali sa podľa toho, kde žili, na riečne, jazerné a nymfy jednotlivých prameňov; boli krásne a mladé, nie však nesmrteľné (ak napr. prameň vyschol, zahynuli); svoj život trávili väčšinou tancom a spevom, ich najmilšími spoločníkmi boli *Siléni*, *Satyrovia* a *Panovia*, z bohov *Apolón*, *Hermes* a *Artemis*; Najády boli prívetivé k ľuďom (dodávali vlhu poliam, zabezpečovali úrodnosť pôdy); niektoré Najády minerálnych prameňov mali aj liečiteľskú a *veštekú moc*; niektoré z najád sa stali bohýňami a žili na *Olympe*, iné sa stali manželkami smrteľných mužov a delili sa s nimi o ich strastiplný život; Najády boli uctievané drobnými obeťami a v mestách alebo v prírode sa im stavali *kaplnky*; kult Najád sa udržal do neskorého *kresťanstva*; v *antike* zobrazované vo *vázovom maliarstve*, *reliéfoch*, *mozaikách* v *kúpeľoch* apod.; do súčasnosti obľúbenou výzdobou *fontán*; *atribútom* Najád bol *roh hojnosti*; pozri *Kallirhoé*, *Salmacis*; *bohovia vodní*

Najādy boli niekedy klasifikované podľa miesta:

Pegaiiai (Pegaeae) boli Najády prameňov

Krenaiiai (Crenaeae) boli Najády fontán

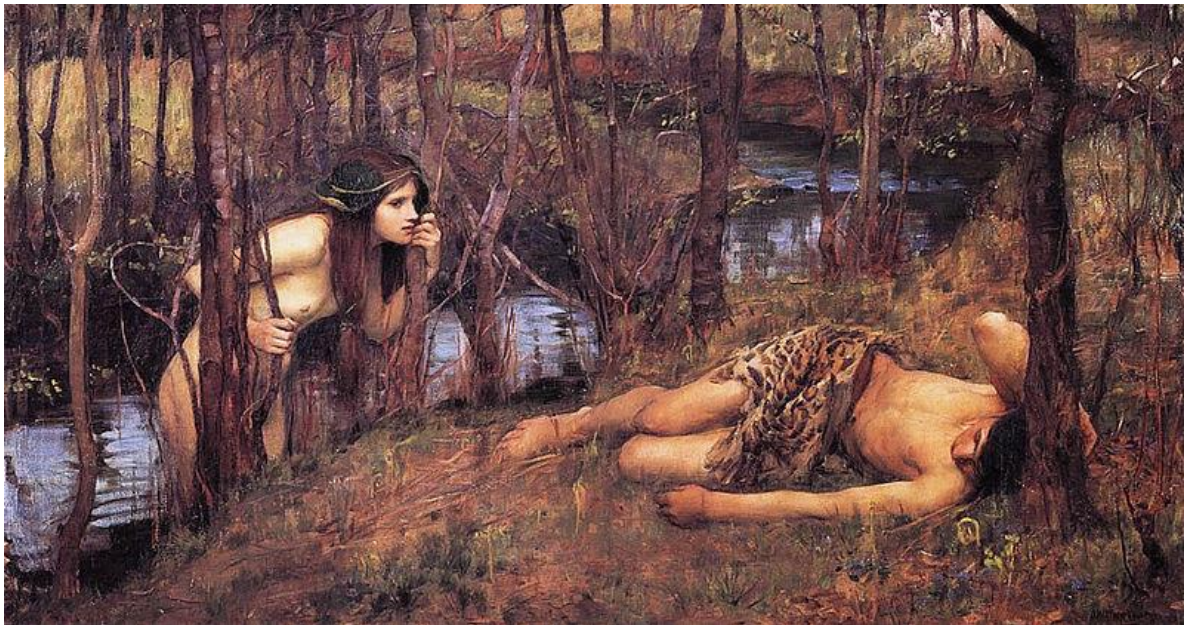
Potameides boli Najády riek a potokov

Limnades a Limnatides boli Najády jazier

Heleionomai boli Najády močiarov a mokradí

<http://en.wikipedia.org/wiki/Naiad>

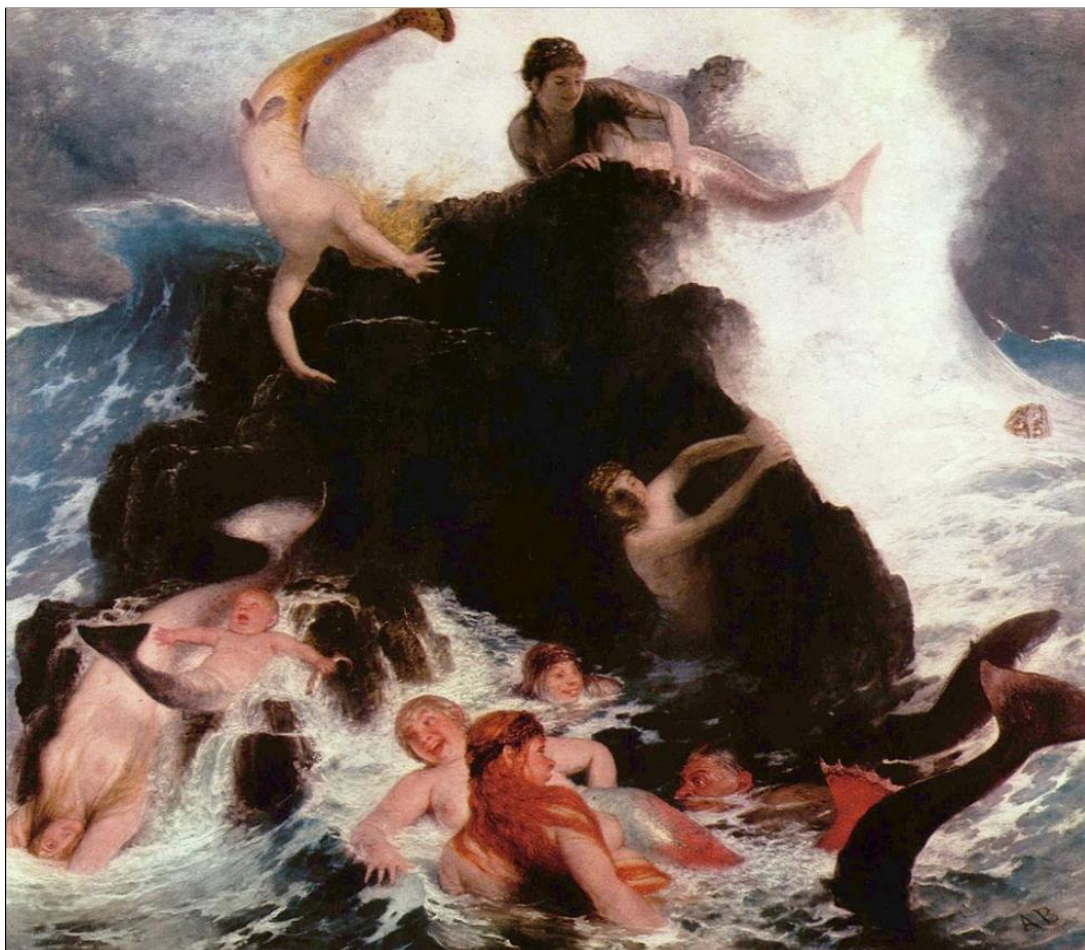
<http://www.wikipaintings.org/en/henryk-siemiradzki/the-sketch-of-christian-dirce>

J. W. Waterhouse: Najáda (19.st.)

H. H. Fantin-Latour: Najáda (19.s.)

A. Böcklin: Hry Najád (1886)

Nájdenie Ježiša v chráme - Dvanásťročný Ježiš v chráme

Nájdenie mince v ústach ryby/Minca v ústach ryby - (Matúš 17,24-27); jeden z *Kristových zázrakov*, ktorý má (obsahom) blízko k Zaplateniu dane cisárovi/Daňovému peniazu; nasleduje po *Premenení na hore*, ešte pred príchodom Ježiša do *Jeruzalemu*; v Kafarnaume, ktoré sa nachádzalo v blízkosti rieky Jordán, sa vypytovali vyberači chrámovej dane *apoštola Petra*, či jeho Majster platí daň, ktorá bola vyberaná od všetkých Židov na vydržiavanie *jeruzalemského chrámu*; Ježiš prikázal Petrovi, aby hodil udicu do jazera; v ústach ryby, ktorá sa chytí ako prvá, nájde striebornú mincu, ktorá bude stačiť na zaplatenie dane za nich oboch; vo florentskej kaplnke Brancacciocov zobrazil *Massaccio* Krista medzi učeníkmi a výbercami daní; Peter sa skláňa nad vodnú hladinu a vytáhuje peniaz z rybích úst

http://en.wikipedia.org/wiki/Coin_in_the_fish%27s_mouth

Augustin Tunger: Apoštol Peter platí daň mincou z úst ryby (iluminácia, 1486)

Massaccio: Daňový peniaz (freska v kaplnke Brancacciovcov v Santa Maria del Carmine, Florencia, 1425)

Najsvätejšia sviatosť oltárna - *hostia* ako symbol tela *Ježiša*, uložená v *svätostánku* po svätej omši (rituálnym aktom omše premenená na telo *Ježiša Krista*); predstavuje *Božiu prítomnosť* v chráme, ktorú

symbolizuje aj *večné svetlo* pri svätostánku so sviatosťou; svetlo svieti nepretržite po celý rok s výnimkou *veľkonočných* sviatkov, kedy je *sviatosť oltárna* prenesená zo svätostánku do bočného oltára a umiestnená v *edikule/tabernákulu*

pozri *sakramentár, venerabile; Antonín Paduánsky; protestantizmus, katolicizmus; Kvetná nedeľa (Vavřincová)*

https://en.wikipedia.org/wiki/Blessed_Sacrament

Najsvätejšia Trojica - pozri *rád Najsvätejšej trojice pre vykupovanie otrokov; Trojica, svätá trojica*

Najsvätejšie srdce Ježišovo - lat. Sacratissimi Cordis Iesu; v teologickom zmysle nepresne tiež Božské Srdce Ježišovo či Božské Srdce Pána; teologicky zdôvodnený pojem a predmet kultu *rímskokatolíckej cirkvi* a symbol a jeden z atribútov kresťanskej viery; zdôraznením Kristovho Srdca sa podčiarkuje skutočnosť o najvyššom človečenstve Božieho Syna Ježiša Krista; predmetom úcty nie je srdce v naturalistickom zmysle vypreparovaného orgánu, ale ľudské srdce v archetypálnom význame; Písmo, náuka i prax cirkvi predpokladajú, že tam, kde sa hovorí o Ježišom Srdci, ide o predstavu najvnútornejšieho pôvodného streda celku, tela i duše ľudskej osoby; náznaky kultu možno nájsť už v prvých storočiach kresťanskej éry u *cirkevných otcov*; odvolávajú sa predovšetkým na biblické citáty z Jánovho evanjelia; s teologickými úvahami na túto tému sa možno stretnúť v 12.st. storočí najprv v ojedinelých prípadoch napr. u Anselma z Canterbury, *Bernarda z Clairvaux*, vo väčšej miere v 13.st. u Alberta Veľkého, *Bonaventúru*; nemalý význam pre rozvoj kultu mala mystika 13. a 14.st. reprezentovaná osobnosťami ako napr. sv. *Luitgarda*, Mechtilda Magdeburská, sv. Gertrúda Veľká či Henrich Suso; úctu k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu prijalo za svoju tiež hnutie Devotio moderna a v 16.st. sa uctievanie Kristovho Srdca ujal *jezuitský rád*; nové impulzy pre oživenie kultu v 17.st. priniesli francúzski oratoriáni; v čase medzi rokmi 1673 až 1675 pôsobili rozruch videnia rehoľníčky Markéty Márie Alacoque v kláštore Navštívenia Panny Márie vo francúzskom Paray-le-Monial; vizionárka sa pokladala za Kristom poverenú zasadiť sa o zavedenie celocirkevného sviatku Srdca Ježišovho; Svätá stolica túto požiadavku odmietala celých sto rokov; až pápež Klement XIII. slávenie sviatku povolil (1765) a pápež Pius IX. ho zaviedol ako záväzný pre celú cirkev (1856); má svoj sviatok tretí piatok po *Turícach*; proti kultu Ježišovho Srdca sa stavali predovšetkým janseniti a osvietenská teológia; pozri *srdce so vpichnutým mečom*

https://en.wikipedia.org/wiki/Sacred_Heart

Emblém Najsvätejšieho srdca Ježišovho

náklad (grafika) - v umeleckej grafike počet otlačkov *grafického listu*, ktorý je na každom grafickom liste obsiahnutý prípisom (pozri *grafické prípisky*) zlomkového čísla; náklad nezahŕňa *skúšobnú tlač* (pozri *odtlačok skúšobný*); čitateľ zlomku udáva poradie, v ktorom je list tlačený, menovateľ udáva celkový náklad (1/10 napr. udáva, že ide o prvý otlačok z desiatich tlačí); pozri *číslovanie grafického listu; novotlač/reprint/dotlač, h.c.; prednostná tlač*

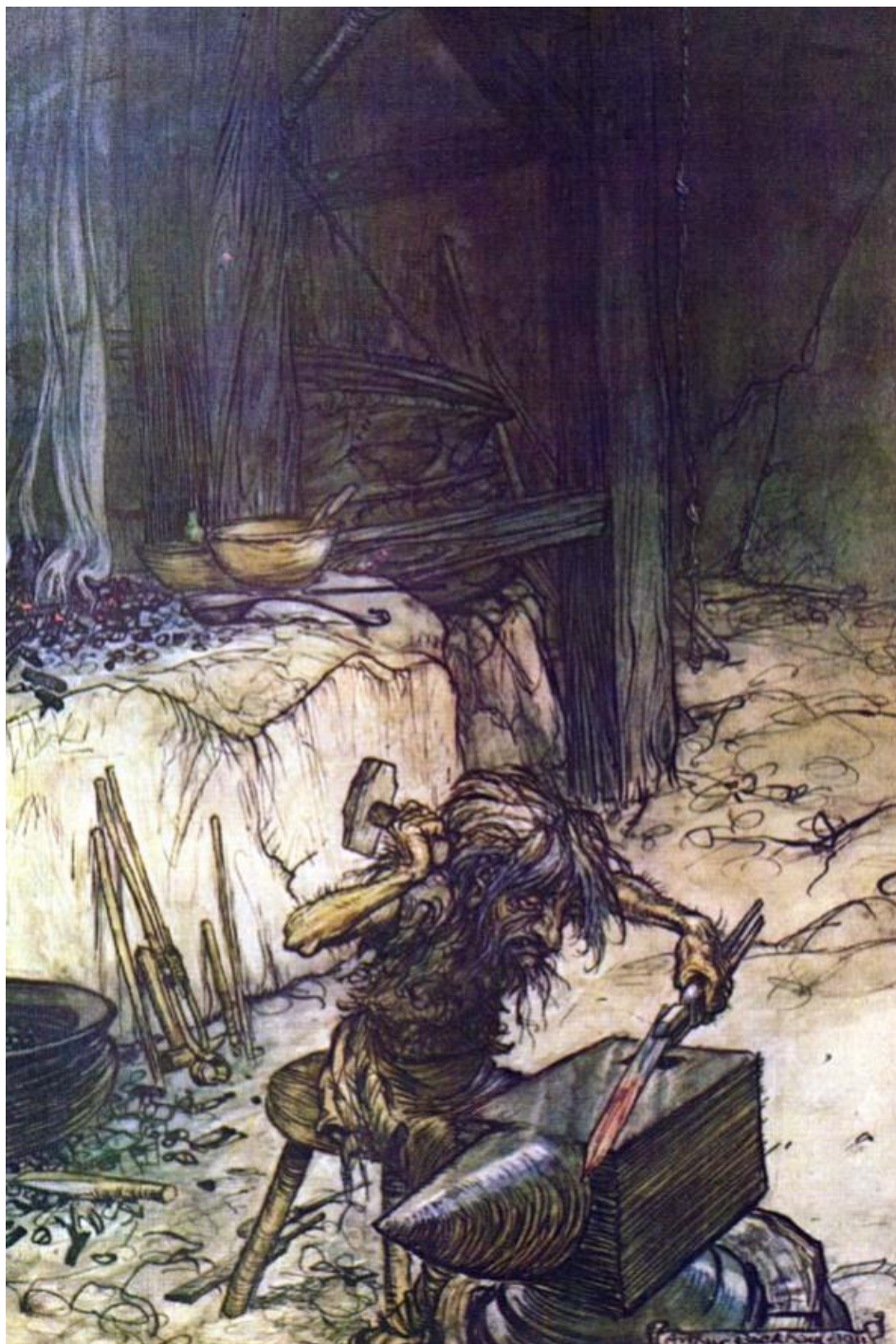
-nákladom sa rozumie celkový počet listov vytlačených z jednej dosky; u starej grafiky je veľmi ťažké náklad stanoviť; u starých listov záležalo skôr na dopyte než na technických možnostiach; inak je tomu u modernej grafiky; tu je väčšina diel nielen signovaná, ale aj číslovaná; vo väčšine prípadov nepresahuje náklad 100 výtlačkov; pri tlači dochádza k postupnému opotrebovaniu dosky a niektoré techniky (napr. *suchá ihla, mezzotinta*) poskytnú len približne 40-50 kvalitných výtlačkov

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Grafika>

nakladateľská značka - graficky riešená *značka*, ktorou je označovaná tlač *nakladateľstva*; vyvinula sa v 19.st. zo *signetu*; porovnaj *grafická značka*; pozri *tlač*

nakladateľstvo - pozri *sova* (Biedermann); *impresum*; *knižný prebal/knižná obálka*

nákova - Hall v súvislosti s heslom *kliešte*: *kliešte* spolu s *kladivom* a *nákovou* sú atribútom biskupa *Eligia*; pozri *atribúty*, *symbols*, *alegérie* a *prirovnania*

A. Rackham: Mime vyrába meč pre Siegfrieda (ilustrácia k Prsteňu Niebelungov, 1911)

nákres - 1.technické zobrazenie

2. náčrtok; pozri *katalóg aukčný*

pozri *obrýs*

nákrčník - pozri *torques*, *fíží*; *odev*, *móda*

Západoeurópsky maliar z konca 17.storočia: Šľachtic (1680-1710)

J. Czauczik: Portrét muža s ihlicou v nákrčníku (1840-1850)

D. Wilkie: Autoportrét (1841)

nálada - pozri *impresia 2, atmosféra 2*

nálepka - pozri *etiketa, vigneta*

nálezová správa - všestranná dokumentácia terénneho výskumu, uložená v archívoch archeologických inštitúcií; pozri *archeológia*

Náman - vojvodca sýrskeho kráľa, dôležitý a veľmi vážený muž v očiach svojho pána, lebo skrze neho *Hospodin* Sýrčanom daroval víťazstvo; tento udatný bojovník ale ochorel *malomocenstvom*; keď sa dozvedel, že o prorok *Eliša* ho môže uzdraviť, vybral sa k nemu, ale cítil sa pokorený, keď mu prorok iba prikázal očistiť sa v *Jordáne* a ani nevyšiel zo svojho domu, aby mu venoval patričnú pozornosť; jednako len napokon urobil, čo mu prorok kázal a uzdravil sa; vďačný sa chcel Elišovi bohato odmeniť, ale prorok odmietol; keď sa Náman vracal späť, dobehol ho Elišov sluha *Gehazim* a podvodne si od neho vypýtal peniaze a ešte prijal dva honosné odevy; Eliša napriek sluhovmu zapieraníu spoznal pravdu a zoslal na neho a jeho potomkov Námanovo malomocenstvo

<https://www.biblegateway.com/passage/?search=Druhá+Kráľovská+5&version=B21>

L. Jacobsz: Eliša odmieta Námanov dar (17.st.)

P. de Grebber: Eliša odmieta dary Námana (1637)

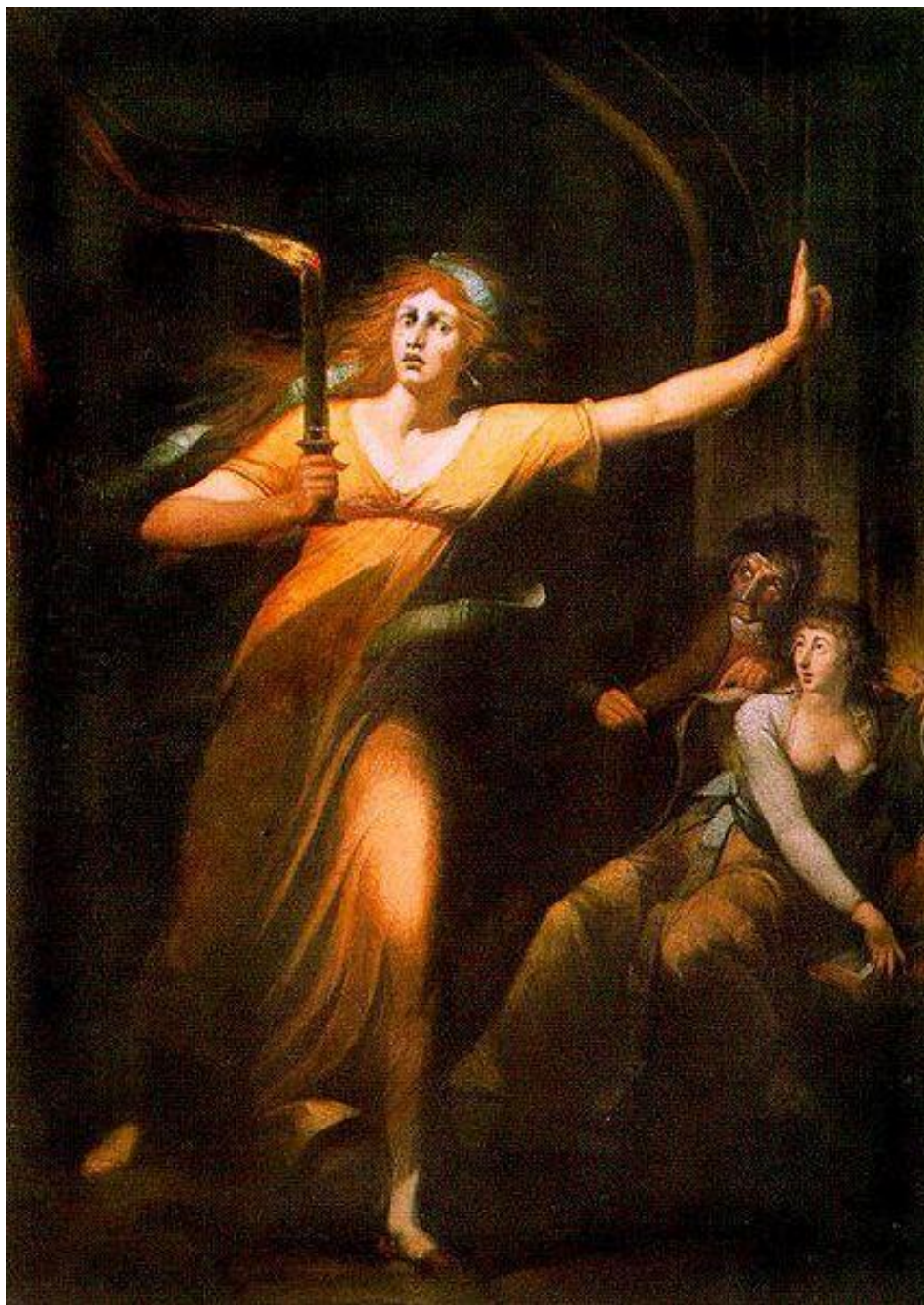
L. Jacobsz: Prorok Eliša a Naman (17.st.)

F. Bol: Eliša odmieta dary Námana (17.st.)

námel' - pozri *oheň sv. Antona, rastliny*

námesačnosť - pozri *sen, choroba*

J. H. Füssli: Námesačnosť Lady Macbeth (1781-1784)

námestie - architektonicky utvárané priestranstvo *mesta*, pôvodne trhovisko stredovekého mesta, jeho spoločenský a reprezentatívny priestor; tvar daný typom mesta a jeho polohou pri komunikácii (štvorcový, pozdĺžny, trojuholníkový, ulicový atď.); pozri *urbanizmus*, *architektonický priestor*, *ulica*, *fronta uličná*, *podlubňa*, *obelisk*; *square*; *barok*

E. Panderen Noc (rytina, 16.st.)

P. van Bredael: Starý dobytčí trh v Antverpách (17.st.)

námestie rímske - pozri *forum*; *architektúra rímska*

námestie sv. Petra (v Ríme) - oválneho tvaru, obkolesené *kolonádami* okolo lichobežníka a priečnej elipsy (1656-1667, Bernini); architektmi chrámu sv. Petra: Bramante, Michelangelo, della Porta, Vignola, Fontana); pozri *ovál*

H. Robert: Rím. Svätopeterské námestie s Berniniho kolonádou (kabinetový obraz, 18.st.)

W. Turner: Rím od Vatikánu

námet - pozri *téma, motív; ikonografia*

námety biblické - *biblické námety*

námety starozákonné - *starozákonné námety*

Nammu -

<http://it.wikipedia.org/wiki/Nammu>

námorná bitka - pozri *loď, naumachia; C. C. van Wieringen*

P. Veronese: Bitka pri Lepante (16.st.)

Autor neznámy: Bitka pri Lepante (1571)

E. Kirkall podľa W. van de Velde ml.: Lodná scéna (mezzotinta v zelenej a čiernej farbe, 1720)

W. Turner: Bitka pri Trafalgare (1822)

W. Turner: Bitka pri Trafalgare (1808)

C. F. Stanfield: Bitka pri Trafalgare (19.st.)

námorníci, námorníctvo - pozri *moreplavci*; kotva; Veles/Volos, AHOJ, Erazmus/Elmo/Telmo; Odin; Keyx; sirény (*Wensleydalová*), *maritima*, rostrálny stĺp/zobcový stĺp, pamätník námorný; *periplus*; loď, Rán

-v deň sviatku sv. *Mikuláša* (5.decembra) sprevádzajú anjeli svätca preto, lebo keď sa naplnili jeho dni a Boh si ho chcel povolať k sebe do neba, poslal preňho na Mikulášovu prosbu anjelov; čerti sprevádzajú sv. Mikuláša pre inú legendu; podľa nej sa raz jedna plachetnica dostala do veľkej búrky a hrozilo jej potopenie, lebo námorníci nemohli pohnúť lanami ovládajúcimi *lod'*; tu sa im zjavil sv. Mikuláš a ukázal na zadrhnuté laná, medzi ktorými sedel *čert*; sv. Mikuláš je preto aj *patrónom* námorníkov

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%BE_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%BC_%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B5

E. Kieser podľa H. Holbeina: Námorník (tanec smrti z Icones Mortis Sexaginta Imaginibus)

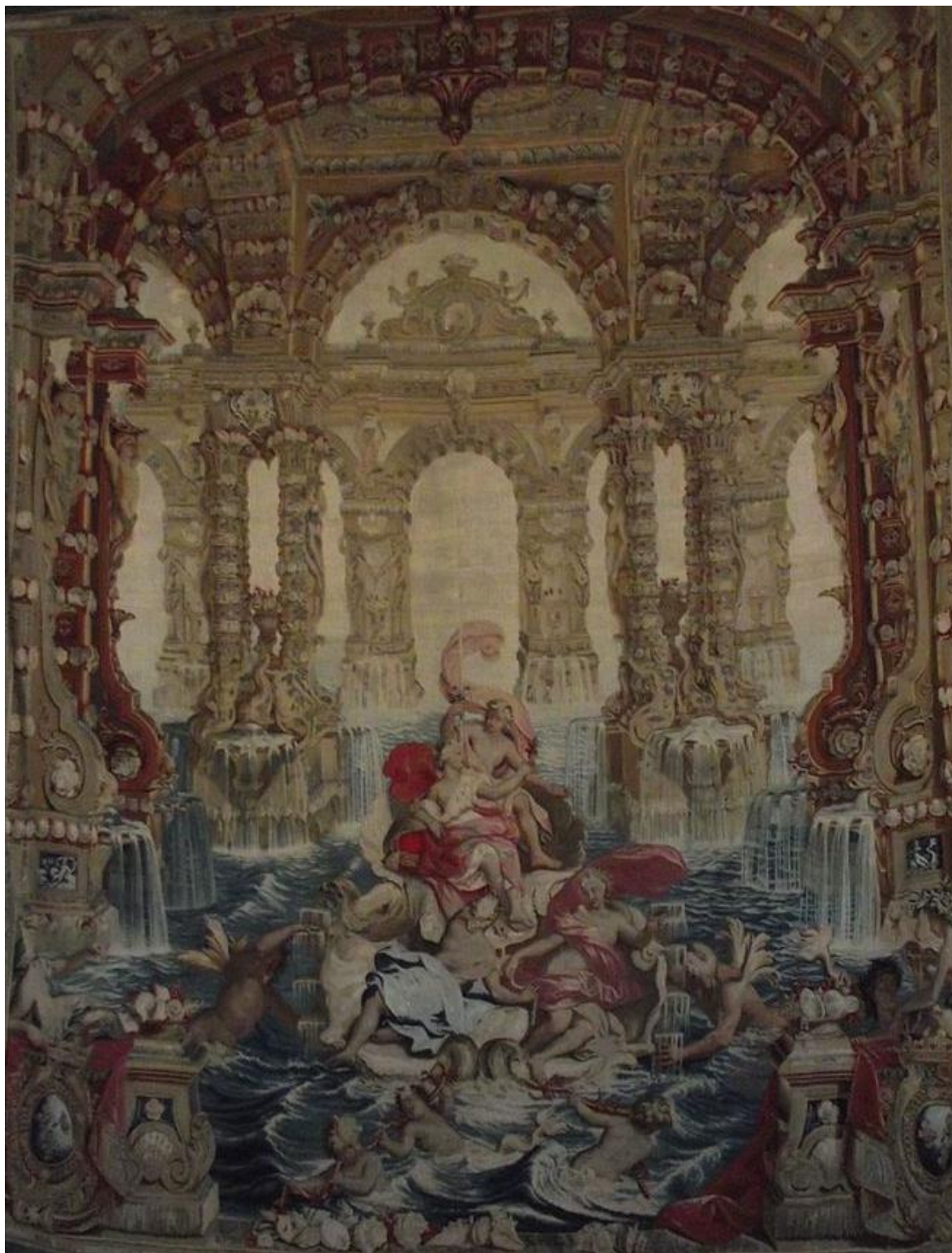
Ch. Weigel st.: Náborník (medirytina, 1698)

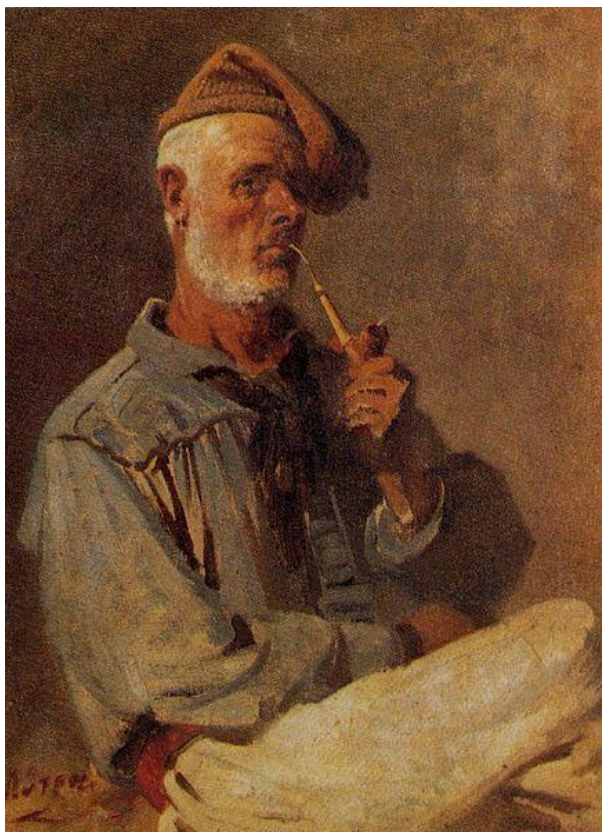
Ch. Weigel st.: Kapitán (medirytina, 1698)

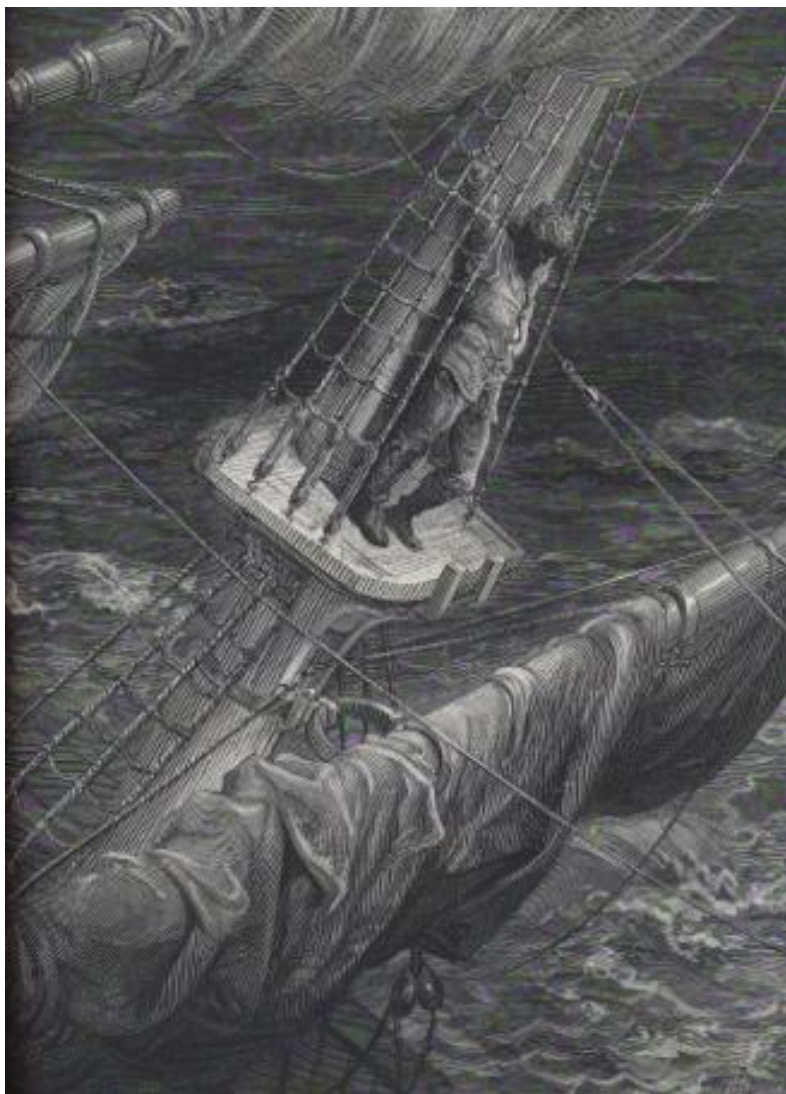
Ch. Weigel st.: Admirál (medirytina, 1698)

J. Berain st. (návrh): Triumf moreplavcov (gobelín, 1698)

N. Lytras: Fajčiaci námorník (19.st.)

G. Doré: Námorník na stožiar v búrke (drevený, ilustrácia k básni „Rým starého námorníka“ od Samuela Taylora Coleridgea, 1876)

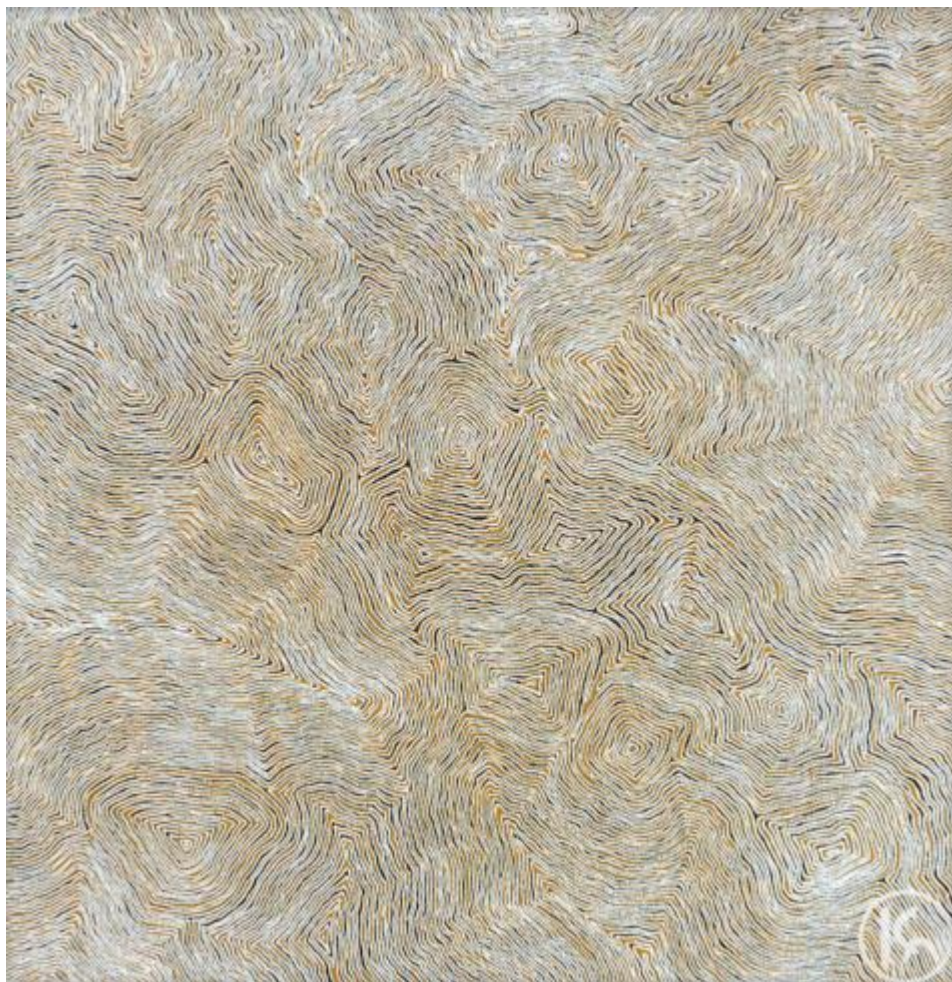
P. Klee: Scéna bitky z komickej opery „Námorníci“ (1923)

námorný - pozri *maritima*, *rostrálny stĺp/zobcový stĺp*

námorný pamätník - *pamätník námorný*

Nampijinpa Maureen Hudson - (*1959); austrálska aborigénska umelkyňa; začala maľovať v roku 1981 v tradícii vlastnej komunity; zobrazuje tradičné Warlpiri Dreamtime príbehy; pozri *aborigénske umenie*, *austrálske umenie etnické umenie*, *austrálski umelci aborigénski*

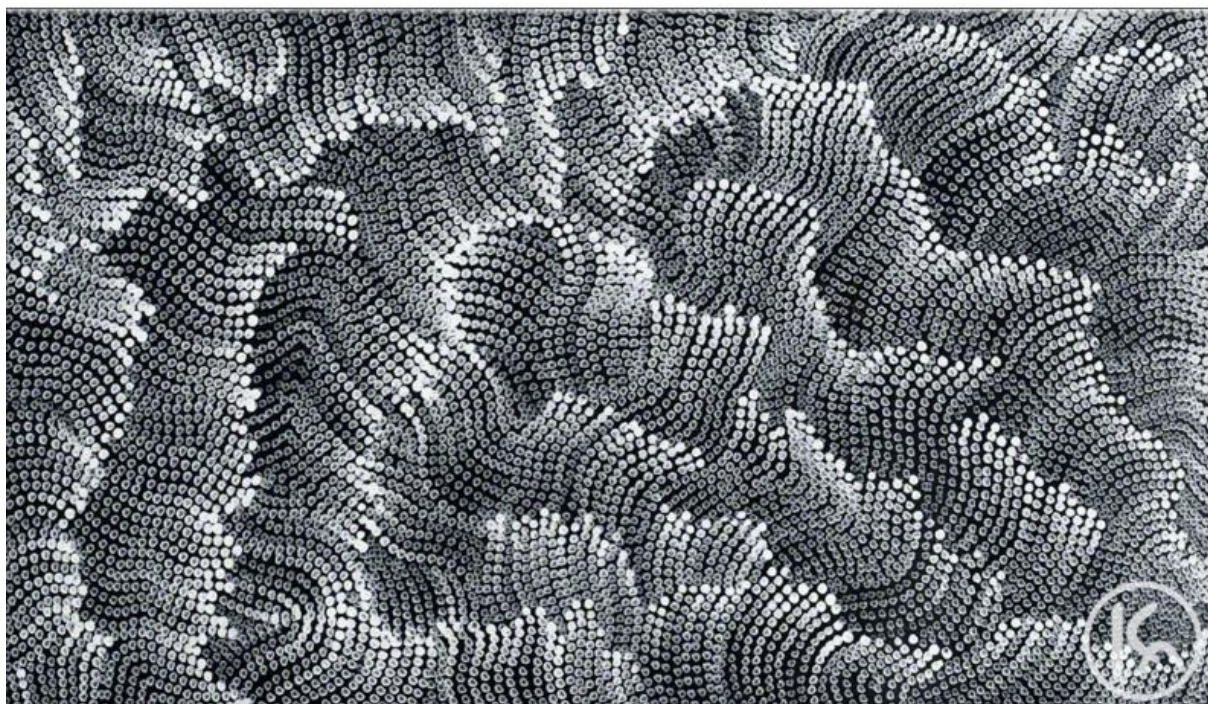
<http://www.aboriginalartstore.com.au/artists/maureen-hudson-nampijinpa/>

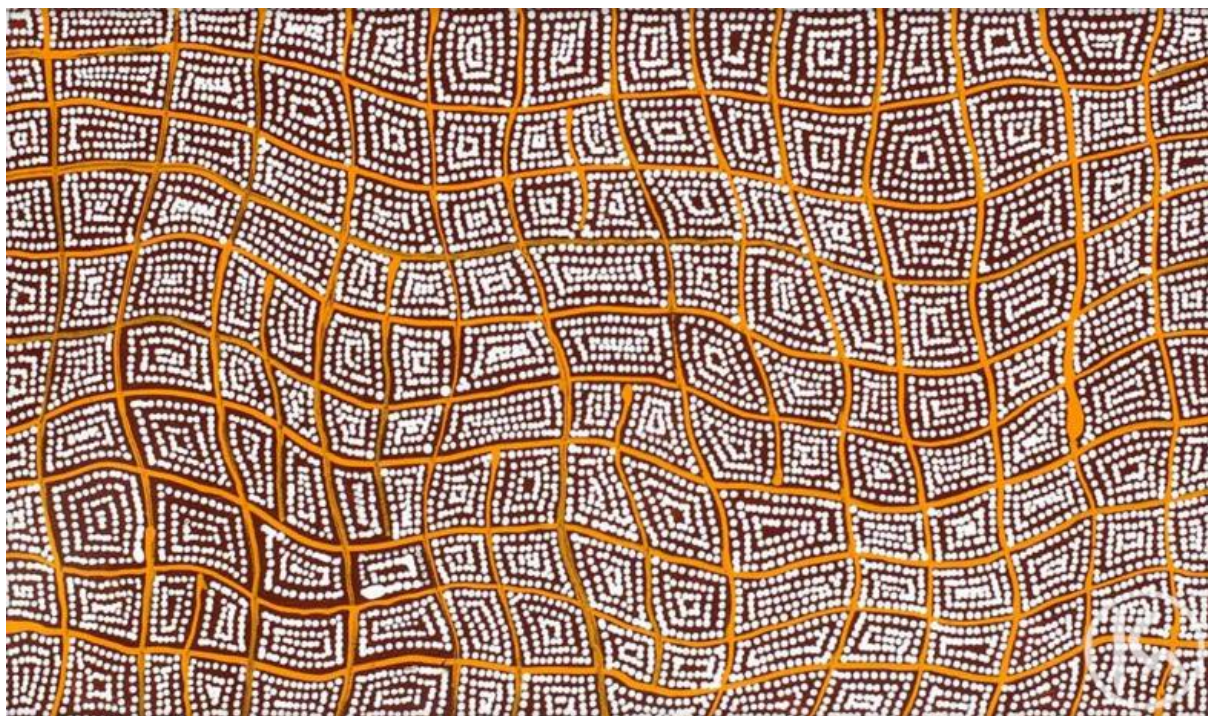
M. Hudson Nampijinpa: Moja krajina (akryl)

M. Hudson Nampijinpa: Moja krajina (akryl na belgickom plátne)

M. Hudson Nampijinpa: Moja krajina (akryl na plátne)

M. Hudson Nampijinpa: Piesočná vrchovina (akryl na plátne)

M. Hudson Nampijinpa: Sen o ohni (akryl na plátne)

Nana - v gréckej mytológii nymfa, matka Attisa/Atysa; svojho syna počala, keď zjedla plody *mandľovníka*, podľa inej verzie keď sa dotkla stromu *granátovníka*

Nanahuatl - v preklade – „nádor“; Jordan: v *aztéckej mytológii* jedno z božských dvojčiek (druhým bol *Xolotl*); božstvo v podobe *monštra*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Nanahuatzin>

https://www.google.sk/search?q=Nanahuatl&espv=2&biw=1846&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwiCqIbSIP_KAhXHdCwKHbwYBgYQsAQIKg&dpr=1

Nancy - pozri *Francúzsko*

P.-A. Aveline: Nanceium. Nancy, hlavné mesto vojvodstva Lorraine (veduta, 1692)

nan-čung-chua - čín. 南宗画; tiež *Mal'ba južnej školy*

Nandi/Nandin - v preklade – „radostný“; *hinduistický boh* v podobe bieleho býka; sprievodca *Šivu*, jeho symbol a jazdecké zviera/váhana; Nandi zobrazovaný s bohatou výzdobou z reťazcov zvoncov a šperkov na nohách; pavlón s posvätným býkom sa nazýva *váhana*

nanebovstúpenie - 1. *dogma* prijatá kresťanským náboženstvom

2. ikonografický motív prijatia svätcov a mučeníkov na nebesá, zvyčajne sprevádzaných pri tomto akte *anjelmi*; (pozn. tento prameň nerozlišuje rozdiel medzi nanebovstúpením a *nanebovzatím*; okrem Krista na nebesá vstúpil iba prorok *Eliáš*); pozri *vzkriesenie*, *apoteóza/zbožštenie*; *Olivová hora*; *Kechebet*; *Henoch*, *Eliáš*

Hall: nanebovstúpenie je termín používaný pre posledné „zjavenie sa“ Krista apoštolom po svojom *zmŕtvychvstaní*, keď bol vydvihnutý (dvihol sa) v oblaku do neba; ale výtvarne nebolo zobrazované iba nanebovstúpenie Krista; umelci zobrazovali aj Pannu Máriu, ako vystupuje na

nebo; aby zdôraznili veľmi jemné rozdiely jednotlivých aktov, ako ich citlivo vnímala a žiadala kresťanská náuka, v prípade Márie sa používa termín nie nanebovstúpenie, ale nanebovzatie - *elevatio*; iba Kristus sa proste vzniesol, zatiaľ čo Máriu „vzdvihli, doniesli“ anjeli); termín nanebovstúpenie a nanebovzatie potom nie sú celkom totožné, rozhodne nie v zmysle aktívneho a pasívneho činu); na nebesá vstúpil aj starozákonný prorok *Eliáš* na svojom ohnivom voze, a preto je tento akt prirovnávaný ku Kristovmu nanebovstúpeniu; naproti tomu na nebesá bola vzatá (odnesená) *Mária Magdaléna*; predstava nanebovstúpenia a nanebovzatia nebola vlastná iba kresťanskej viere; v *Rímskej ríši* bola božskosť prepožičiavaná aj smrteľníkom ako boli cisári (napr. *Alexander Veľký*); boli zobrazovaní, ako sú prijímaní do neba v prítomnosti božstva (pozri *apoteóza*); antická mytológia obsahuje niekoľko prípadov smrteľníkov, ktorým bohovia preukázali podobnú priazeň (*Kupido*, *Ganymedes*, *Psyché* a ďal.); okrem toho bol oblak, ktorý skrýva boha ľudskému zraku, bežným pojmom pre Grékov a Rimanov; porovnaj *apoteóza*

Heinz-Mohr: prvým nanebovstúpením (zatiaľ nerozlišované nanebovstúpenie, nanebovzatie a unesenie) bolo unesenie patriarchu *Henocha*, potomka *Adama* v línii Šéta (Nový biblický slovník hovorí o línii *Kaina*, hoci biblia neuvádza žiadnych jeho potomkov); Henoch žil 365 rokov, čo dokazuje jeho vzťah k slnečnému mýtu (pozri *solárne božstvo*); „chodil s Bohom“ a ten ho k sebe vzal, bez toho, aby Henoch zomrel; tým je Henoch príkladom sily, ktorou vládne viera; židovsko-kresťanská tradícia Henocha vyhlásila za vynálezcu *písma* a rozčlenenie času na mesiace a ročné obdobia (pozri *kalendár*); v stredovekej typológii je unesenie Henocha rovnako ako unesenie *Eliáša* predobrazom nanebovstúpenia Krista, predobrazom nanebovzatia Márie na nebesá a *zmŕtvychvstania* pri *Poslednom súde*; veľmi pekná je myšlienka o privítaní zločinca po *pravici* Kristovho kríža, ktorého v raji Henoch privítal; opis proroka *Eliáša v ohnivom voze* za prítomnosti jeho žiaka *Elišu* (2 Kráľov 2,11) je bezpochyby prispôbené starému antickému motívu boha *Hélia* vystupujúceho na nebesá v *slnečnom voze*; *Eliáš* vystupujúci na nebesá symbolizuje nesmrteľnosť *duše*, snáď aj *zmŕtvychvstanie* tela, a súčasne je *typologickým* predobrazom Krista

Nový biblický slovník: správu o nanebovstúpení Ježiša Krista nachádzame v Skutkoch apoštolov (1,4-11); slová „bol nesený do neba“ v *Lukášovi* (24,51) sú overené menej, podobne ako popis v *Markovi* (16,19); v *Novom zákone* neexistuje žiadna iná alternatíva zakončenia série *zjavení* vzkrieseného Krista a časté odkazy na Krista sediaceho po *pravici* Božej a na jeho návrat z neba rovnako predpokladajú, že k nanebovzatiu došlo; iste by nebolo rozumné uvažovať o tom, že sa Lukáš v tak zásadnej veci mýlil alebo si vymýšľal, lebo v čase písania Skutkov apoštolov žili ešte niektorí z apoštolov a mohli jeho výroky posúdiť

Nový biblický slovník: istá časť veriacich považuje Jánov a Lukášov opis nanebovstúpenia Pána za zastaranú predstavu o nebi; dnešná cirkev je toho názoru, že nanebovstúpenie Pána opísané v Jánovom a Lukášovom evanjéliu treba vnímať ako názorné podobenstvo adresované učeníkom, ktorí už pred tým mali vytvorenú svoju (judaistickú) predstavu o nebu; Ježiš im aktom nanebovstúpenia nevysvetľoval existenciu neba, iba naznačil, že doba jeho pozemského jestvovania po *zmŕtvychvstaní* končí a on sa „vracia“ do neba; cirkev zdôrazňuje fakt, že išlo o návrat, lebo Ježiš tam (v nebi) už bol v čase svojho *Premenenia* (Matúš 17,1-13 a paralely); od okamihu nanebovstúpenia Ježiš začína vystupovať iba ako boh; pojmy ako nebo a Otcova pravica boli výrazy, ktorým učenici rozumeli a jasne spájali s tým, čo je hore, k nebu Ježiš obracal oči, keď ich učil modliť sa (Ján 17,1); pre apoštolov bolo nebo od zeme vzdialené jednak svojím nekonečným rozmerom, jednak odlišnou povahou jestvovania; tieto vlastnosti učenici vnímali, keď Ježiš prechádzal z ich pozemského času do nekonečného nebeského stavu, ako vzdiaľovanie sa od zeme; učenie o Ježišovej telesnej neprítomnosti po nanebovstúpení vyvažuje Nový zákon učením o jeho prítomnosti duševnej, učením o Duchu božom, ktorý pôsobil prostredníctvom Ježiša už pred jeho nanebovstúpením a do istej miery už po jeho *zmŕtvychvstaní*; zmysel nanebovstúpenia teológia chápe nasledovne:

1. Ježiš odchádza, aby pripravil pre spravodlivých miesto v nebi (Ján 14,2)
2. zaujíma svoje miesto v nebi, a preto je jeho dielo dokončené a definitívne
3. prihovára sa za svoj ľud
4. čaká, až budú jeho nepriatelia podrobení, a príde, aby nastolil Kráľovstvo Božie

V. Rónaiová: Na nebo vstúpenie (obrazová inštalácia, 1998)

Nanebovstúpenie Baránka - (Zjavenie 5,6-7); námet v rámci 5.kapitoly *Baránok prevzal sedmopečatnú knihu*; pozri apokalyptické motívy

(5,8-13. Baránok prevzal sedmopečatnú knihu). Nanebovstúpenie Baránka. Nová pieseň (Apokalypsa z Angers, 1377-1382)

Nanebovstúpenie svedkov a veľké zemetrasenie/Dvaja svedkovia v oblaku - (Zjavenie Jána 11,11-13); *Po tri a pol dňoch však vošiel do nich duch života z Boha, stali si na nohy a veľká bázeň padla na tých, ktorí ich videli. Počuli mohutný hlas z neba, ktorý im hovoril: vystúpte sem hore! I vystúpili na nebo v oblaku a ich nepriatelia hľadali na nich. V tú hodinu nastalo prudké zemetrasenie, desatina mesta sa zborila, sedem tisíc ľudí zahynulo.*

-epizóda z kapitoly *Zmeranie Božieho chrámu* (11,1-14); variantom s vlastnou ikonografiou je námet *Dvaja svedkovia v oblaku*; pozri apokalyptické motívy

(11,11-13. Zmeranie Božieho chrámu). **Smrť dvoch svedkov. Nanebovstúpenie svedkov a zemetrasenie** (Apokalypsa glosovaná, 1240-1250)

(11,1-14. Zatrúbenie šiestej poľnice. Zmeranie Božieho chrámu). **Nanebovstúpenie svedkov. Zemetrasenie** (Apokalypsa Getty, 1255 - 1260)

Nanebovstúpenie Krista - (Skutky apoštolov 1,9-12): „**Len čo to povedal, vzniesol sa im pred očami do výšin a oblak vzal im ho spred očí...**“; nanebovstúpenie Pána sa udialo na *Olivovej hore* 40 dní po Kristovom *zmŕtvychvstaní* (pozri *veľkonočná nedeľa*) v prítomnosti apoštolov a dvoch mužov v bielom rúchu (božích poslov, anjelov); nanebovstúpenie Krista bolo jeho posledným „zjavením sa“ po svojom *zmŕtvychvstaní* a pôsobení na zemi v tejto podobe; po desiatich dňoch sa už zjavuje učeníkom ako boh v jeruzalemskom dome počas židovského *sviatku Týždňov > Turice*); jeho druhý návrat na zem už mal nastoliť vytúžené tisícročné kráľovstvo na zemi (pozri *chiliasmus*); v stredoveku sa byzantské podanie líšil od západného; v posvätnom východnom umení bolo záväzné zobrazovať Krista vždy spredu; zvyčajne bol orámovaný *mandorlou*, ktorú niesli anjeli; toto zobrazenie bolo zvyčajne umiestnené na strope stredovekej chrámovej kopuly; v západnom *románskom* a *gotickom umení* bola postava Krista často z profilu, akoby vystupovala na nebesá; zvyčajne je orámovaná *mandorlou*; v tejto podobe sa často vyskytuje na západnom priečelí chrámov, príznačne na *tympanonu* hlavného portálu; tretia podoba nanebovstúpenia ukazuje Krista doslova sa strácajúceho v oblaku; dole vidno iba chodidlá; všetky tri varianty (spredu, zboku,

zdola) sa vyskytujú v renesančnom maliarstve; úplné znázornenie „výstupu“ je rozdelené do dvoch častí, hornej a spodnej, neba a zeme; na nebi vytvára postava Krista strednú časť, nohami spočívajú na oblaku; je obklopený *cherubínmi* zoskupenými do tvaru mandorly; niekedy drží *zástavu vzkriesenia* a *pravou* rukou žehná; po oboch stranách, na vyváženie *kompozície*, bývajú anjeli, ktorí niekedy hrajú na *hudobné nástroje*; na zemi stoja apoštoli a s posvätnou úctou hľadajú uprene hore na stúpajúcu postavu alebo kľáčia a modlia sa; vtedy ich bolo jedenásť (bez *Judáša Iškariotského*); zvyčajne je s nimi *Panna Mária*, symbol matky cirkvi, ktorú po sebe zanechal na zemi; vedľa Márie stojí zvyčajne z jednej strany sv. *Peter*, s kľúčmi v ruke, a z druhej strany sv. *Pavol* s *mečom*; kľúče a meč sú symboly *Židov* a *pohanov*, ktorým bolo prinášané kresťanské posolstvo; vo výjave bývajú aj dva oblečení anjeli, ktorí sa zjavili apoštolom; v barokovom umení, tak ako v iných témach, napr. v *Ukrižovaní*, sa stráca symbolickosť, aby sa posilnil expresívny výraz; formálna kompozícia nanebovstúpenia sa neuplatňuje; mizne mandorla a anjeli nadobúdajú podobu *putti*; námet Nanebovstúpenia Pána je využívaný na výzdobu stropov, pre ktorú, rovnako ako *apoteóza*, je osobitne vhodný; motív mandorly, ktorá obklopuje postavu stojacu na oblaku, bol v niektorých prípadoch, najmä v talianskom renesančnom maliarstve, kopírovaný podľa „divadelných rekvizít“, ktoré boli vytvorené pre náboženskú drámu tých čias, predvádzanú ako súčasť cirkevného obradu (pozri *divadlo*); tieto „obrazy nanebovstúpenia Pána“ mohli byť dvíhané alebo spúšťané použitím lán a kladkostrojov ako súčasť dômyselného a zložitého mechanizmu; neskoršie, keď boli tieto zariadenia zdokonalené, nahradili obrazy živí herci; pozri časový vzťah Zoslania Ducha svätého 50 deň po Ukrižovaní počas zhromaždenia apoštolov v dome) a nanebovstúpenia Pána (40dní po Ukrižovaní na Olivovej hore)

Heinz-Mohr: téma Nanebovstúpenie Krista je zobrazovaná od 4.st.; na fragmentoch sarkofágov v Arles a Clermonte a na známom mníchovskom *diptychu* Nanebovstúpenie (koniec 4.st.) ponáhľal Kristus dlhými krokmi hore strmým úbočím, zatiaľ čo jeho ruku berie ruku vystupujúca z oblakov, aby ho vytiahla k sebe hore; obraz Nanebovzatie na dverách S. Sabíny v Ríme (5.st.), zobrazuje Krista, ako je z vrcholu dvíhaný do výšky dvomi anjelmi, zatiaľ čo štyria apoštoli stojaci na úbočí užasnuto gestikulujú; z tohto motívu sa zjavne vyvinula neskoršia zvyčajná podoba obrazu Nanebovzatie, so smútiacimi učeníkmi a často tiež s Pannou Máriou a s dvomi objasňujúcimi anjelmi na spodnej časti obrazu, a Kristom v *mandorle*, neseným a sprevádzaným modliacimi sa anjelmi v hornej časti obrazu; v dojemnej nadväznosti na *Zjavenie* (14,4) boli najmä na vyrezávaných oltároch zobrazované stopy Ježišových nôh na pahorku; niekedy tiež ešte uvidíme len šiat a nohy, ktoré opúšťajú plochu obrazu a zarmútených apoštolov; umenie kresťanského východu však uprednostňovalo zobrazovanie Krista v ucelenej podobe, a veľkí maliari západnej Európy toto poňatie nasledovali, pričom stále viac zdôrazňovali proces Nanebovstúpenia ako vlastnú iniciatívu Krista; kunsthistorici rozlišujú typ Krista stojaceho, sediaceho na tróne a miznúceho, jednotlivo sa vznášajúceho alebo kráčajúceho, so vzhľadom *oranta*, v skoku, zo strany alebo spredu, s mandorlou alebo bez nej

pozri *christologický cyklus*, *biblia*, *Ježiš*, *Kristus*; *symboly číselné: 40*; *apoštolské vyznanie*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=11
http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=12
http://en.wikipedia.org/wiki/Speculum_Humanae_Salvationis
<http://en.wikipedia.org/wiki/Jesus>

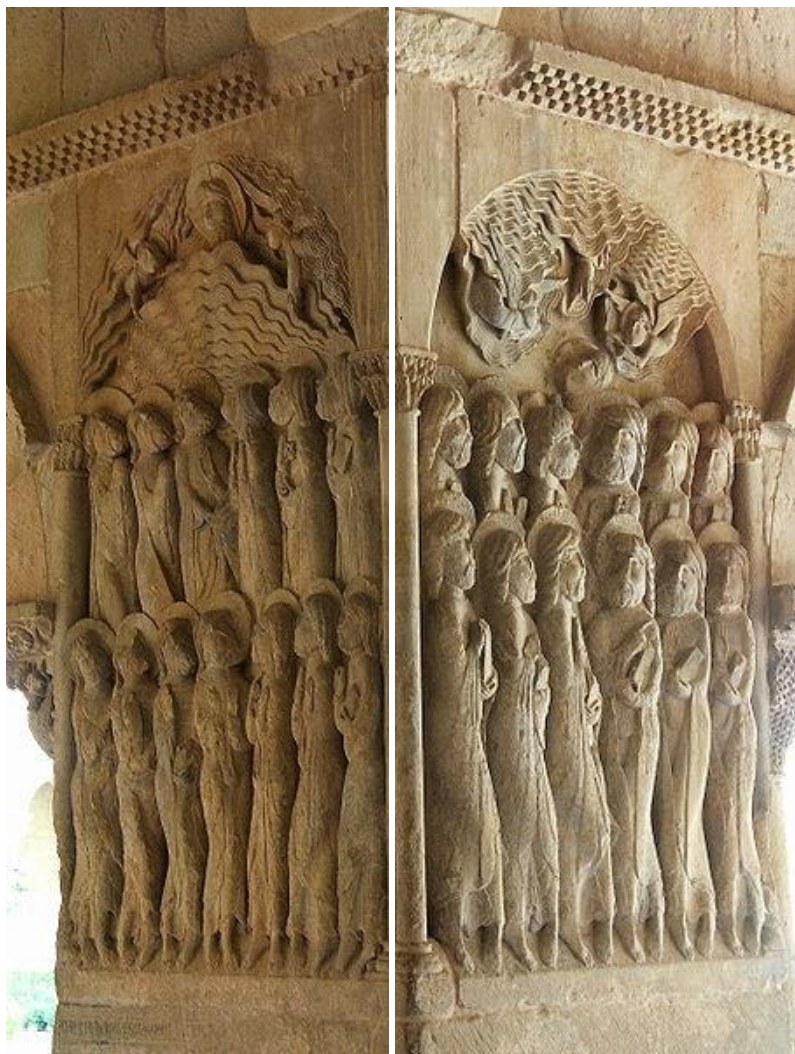
Nanebovstúpenie Krista (Codex Egbert, 980-993)

Iniciála C. Nanebovstúpenie Pána (sakramentár arcibiskupa Droga, 842)

Nanebovstúpenie Pána (Perikopy Henricha II, 10.st.)

Nanebovstúpenie Pána a zoslanie Ducha Svätého (reliéf, kláštor Silos, 11.st.)

Majster vyšebrodského oltára: Nanebovstúpenie (1350)

Giotto: Nanebovstúpenie (freska, Scrovegni kaplnka, Padova, 1304-1306)

Donatello: Nanebovstúpenie (bronz, reliéf Pašiovej kazateľnice San Lorenzo, Florencia, 1460-1465)

Nanebovstúpenie Pána (iluminácia z rukopisu Speculum Humanae Salvationis, 1430)

A. Rublev: Nanebovzatie (1410)

U. Graf: Nanebovstúpenie Krista (drevorez, 1520)

A. Dürer: Nanebovstúpenie Krista (33.grafický list Malých pašii, 1510)

A. Altdorfer: Nanebovstúpenie (1527)

J. Tintoreto: Nanebovstúpenie Krista (16.st.)

J. König: Nanebovstúpenie Krista (1622)

A. R. Mengs: Kristovo nanebovstúpenie (18.st.)

B. West: Nanebovstúpenie (1801)

Stredoeurópsky maliar z konca 18.storočia: Nanebovstúpenie Krista (1780-1800)

G. Doré: Nanebovstúpenie Krista (drevořyt, 1866)

Nanebovstúpenie Mohameda -

Nanebovstúpenie Mohameda (1539-1543)